

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **M. B.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno (dříve Finanční ředitelství v Praze, se sídlem Žitná 12, Praha 2), v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 4. 2. 2013, č. j. 45 Af 39/2012 - 28,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím Finančního ředitelství v Praze ze dne 26. 4. 2012, č. j. 2228/12-1500-202542, bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzeno rozhodnutí Finančního úřadu v Rakovníku ze dne 20. 1. 2012, č. j. 5018/12/069940202309, jímž byla vůči žalobci nařízena daňová exekuce. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce správní žalobu a požádal soud o osvobození od soudních poplatků.

Vzhledem k tomu, že s účinností od 1. 1. 2013 přešla na základě zákona č. 456/2011 Sb. působnost finančních ředitelství rozhodovat o odvolání proti rozhodnutí správce daně vydaného podle zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, stalo se tímto dnem Odvolací finanční ředitelství procesním nástupcem žalovaného Finančního ředitelství v Praze [srov. § 69 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), podle kterého žalovaným je správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na který jeho působnost přešla]. Již Krajský soud v Praze v žalobním řízení i Nejvyšší

správní soud v řízení o kasační stížnosti proto nadále jako se žalovaným jednaly namísto Finančního ředitelství v Praze s Odvolacím finančním ředitelstvím.

Krajský soud v Praze usnesením ze dne 4. 2. 2013, č. j. 45 Af 39/2012 - 28, žalobci přiznal částečné osvobození od soudních poplatků v rozsahu jedné poloviny. V odůvodnění soud uvedl, že žalobu nelze považovat za návrh, který zjevně nemůže být úspěšný. Ohledně splnění podmínky spočívající v nedostatku prostředků soud vyšel z prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, podle něhož žalobce žije ve společné domácnosti s manželkou a pobírá starobní důchod ve výši 7.768,- Kč. Manželka žalobce pobírá důchod ve výši 3.641,- Kč a dále má příjem ze mzdy ve výši 4.326,- Kč. Celkový příjem rodiny tedy činí částku 15.738,- Kč. Výdaje rodiny žalobce vyčíslil na částku 9.038,50 Kč; neuvedl žádnou vyživovací povinnost.

Soud u žalobce shledal nedostatek finančních prostředků, nedospěl však k závěru, že by byly dány zvláště závažné důvody pro úplné osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a proto žalobci přiznal toliko osvobození částečné. Podle soudu je možné přiznat úplné osvobození od soudních poplatků pouze výjimečně, přičemž v případě žalobce taková výjimečnost dána není, neboť navzdory své finanční situaci vykazuje kladné hospodaření v rodinném rozpočtu. Proto soud přiznal žalobci osvobození od soudních poplatků ve výši jedné poloviny a uvedl, že žalobce bude povinen uhradit na základě výzvy soudu soudní poplatek ve výši 1.500,- Kč.

Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost, v níž uvedl, že nemá dostatek prostředků k obživě, nemůže zaplatit poplatky v lékárně a v nemocnici a proto nemůže zaplatit ani uvedený poplatek. Rozhodnutím krajského soudu mu bylo zabráněno v přístupu k soudu, jenž měl přezkoumat zákonnost rozhodnutí orgánu veřejné správy. Proto stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 4. 2. 2013, č. j. 45 Af 39/2012 - 28, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Současně stěžovatel požádal soud o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. V doplnění kasační stížnosti stěžovatel brojl proti prováděné daňové exekuci.

Žalovaný ve vyjádření navrhl zamítnutí kasační stížnosti.

Co se týče podmínek řízení o kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byl stěžovatel toliko zčásti osvobozen od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení - byť poměrné části - soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému, a vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen zcela či nikoliv (k tomu srov. analogicky např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007,

pokračování

č. j. 9 As 43/2007 - 77, dostupný na www.nssoud.cz). Z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud ani nerozhodoval o návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež byly stěžovatelem v kasační stížnosti uplatněny. Neshledal přitom vady, k nimž by podle § 109 odst. 4 s. ř. s. musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Otázkou rozhodnou pro posouzení důvodnosti kasační stížnosti je, zda krajský soud správně aplikoval ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., jež upravuje osvobození od soudních poplatků. Toto ustanovení v nyní účinném znění zní: *„Účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“*

Klíčovou otázkou při aplikaci tohoto ustanovení tedy je, zda účastník nemá dostatečné prostředky, což by odůvodňovalo částečné osvobození od soudních poplatků, či zda jsou v jeho případě dány zvlášť závažné důvody, pro něž by bylo namíste jej od soudních poplatků osvobodit zcela. Neurčitý právní pojem „dostatečné prostředky“ řeší celá řada rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu. Obecné vodítko pro posouzení dostatečnosti prostředků při rozhodování o osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. a v návaznosti na to při rozhodování o ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. vymezil zdejší soud například v rozsudku ze dne 23. 2. 2006, č. j. 4 Ans 3/2005 - 148, dostupném na www.nssoud.cz: *„V současné době nejsou v platném právu vyjádřena objektivní hlediska pro posuzování poměrů žadatele o osvobození od soudních poplatků, resp. jejich tíživosti. Osvobození od soudních poplatků je tak věcí úvahy soudu; při rozhodování o něm soud přiblíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším obdobným okolnostem. Jestliže to poměry žadatele nedovolují, je soud povinen žadateli přiznat tomu odpovídající osvobození od soudních poplatků, a to buď v plném rozsahu, nebo zčásti.“*

Nejvyšší správní soud neshledává, že by krajský soud toto vodítko v kasační stížností napadeném usnesení nerespektoval. Krajský soud si vyžádal potřebné podklady vypovídající o stěžovatelových osobních, majetkových a výdělkových poměrech, z nich zjistil stěžovatelovy průměrné příjmy a průměrné výdaje a dospěl k závěru, že stěžovatel má při svých majetkových poměrech dostatek prostředků na částečné zaplacení soudního poplatku.

Ani argumenty uvedené v kasační stížnosti nepřesvědčily Nejvyšší správní soud o nesprávnosti závěru krajského soudu. S tvrzením, že zaplacení soudního poplatku ve výši jedné poloviny zákonné výše, tj. ve výši 1.500,- Kč, je nad sociální únosnost stěžovatele, se Nejvyšší správní soud neztotožnil. Jak vyplynulo ze stěžovatelem předloženého prohlášení, po odečtu nákladů na daně, nájemné, energie, jízdné, poplatky u lékaře a léky zbývá stěžovateli a jeho manželce měsíčně částka ve výši 6.700,- Kč. To nesporně není mnoho, nicméně i podle Nejvyššího správního soudu se jedná o částku dostatečnou k, navíc jednorázovému, zaplacení jedné poloviny zákonné výše soudního poplatku za tak výjimečné podání, jako je žaloba proti rozhodnutí správního orgánu, jež je na základě položky 18 bodu 2 písm. a) Sazebníku soudních poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zpoplatněna částkou 3.000,- Kč. Krajský soud v Praze podle názoru Nejvyššího správního soudu dostatečně zvážil finanční situaci stěžovatele, přičemž neshledal, že by stěžovatel disponoval dostatečnými finančními prostředky k tomu, aby soudní poplatek zaplatil v plné výši. Na druhé straně krajský soud správně posoudil, že s ohledem na finanční situaci stěžovatele po něm lze spravedlivě požadovat, aby nesl alespoň částečný podíl na zaplacení soudního poplatku. Proto soud stěžovatele od soudních poplatků osvobodil zčásti, a sice z jedné poloviny, přičemž Nejvyšší správní soud se s tímto rozhodnutím plně ztotožnil, neboť ani podle jeho názoru nebyly dány zákonem předpokládané zcela mimořádné důvody pro to, aby byl stěžovatel od soudních poplatků osvobozen zcela. V takovém postupu krajského soudu, jenž byl zcela v souladu se zákonem, pak nelze spatřovat porušení práva stěžovatele na přístup k soudu.

Co se týče stěžovatelova argumentu, že je na něj vedena daňová exekuce, jde nesporně o závažný důvod, nelze však přehlédnout, že oprávněnost daňové exekuce je předmětem samotného žalobního řízení. V tomto ohledu tak není částka vymáhaná daňovou exekucí důvodem, pro nějž by měl být stěžovatel osvobozen od soudních poplatků, ale naopak soudní poplatek je třeba chápat jako vedlejší náklad toho, že se stěžovatel soudí o otázku oprávněnosti daňové exekuce. Stěžovatelem prosazovaný přístup by tak vedl až k tomu, že pokud je na jednotlivce vedena exekuce na částku výrazně přesahující jeho aktuální příjmy, měl by tento jednotlivec být osvobozen od soudních poplatků za soudní řízení související s touto exekucí a splňoval by automaticky i jednu z podmínek pro ustanovení bezplatného zástupce. Takový závěr však nelze akceptovat, takže ani výše částky vymáhané po stěžovateli v exekuci neměla být důvodem, pro nějž by měl být zcela osvobozen od soudních poplatků.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že Krajský soud v Praze postupoval správně, pokud stěžovateli přiznal částečné osvobození od soudních poplatků. Kasační stížnost tedy není důvodná, a proto ji Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl. Současně v souladu s § 120 a § 60 odst. 1 větou první s. ř. s. nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatel v něm neměl úspěch a žalovanému v souvislosti s řízením o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

pokračování

V Brně dne 14. března 2013

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu